

საწარმოთა მომგებიანობის ფაქტორული ანალიზი ქართული კომპანიების მაგალითზე

იზოლდა ჭილაძე
თსუ ასოცირებული პროფესორი
ლია კოზმანაშვილი
თსუ ასისტენტ პროფესორი

აბსტრაქტი

ნაშრომის მიზანია საქართველოში საწარმოთა მომგებიანობის ცვლილებების ტენდენციების შესწავლა, მათზე მოქმედი ფაქტორების გამოვლენა და შესაბამისი დასკვნების ჩამოყალიბება. სრულყოფის ძირითადი ღონისძიებების ძიება, რომელიც გავლენას ახდენს საქართველოში საწარმოთა მომგებიანობის მდგრადი ზრდის ტენდენციის დამკვიდრებაზე. რათა პასუხი გაეცეს კითხვას, რა ფინანსური გამონეგებების წინაშე დგანან დღეს საწარმოები საქართველოში და შესაბამისად, შემუშავებულ იქნეს ბიზნესის მომგებიანობის ამალგების პრაქტიკული ხასიათის რეკომენდაციები.

კვლევის საგანია საანალიზო საწარმოთა მომგებიანობა და მასზე მოქმედი ფაქტორები.

კვლევის ობიექტებად შერჩეულ იქნა საქართველოს სხვადასხვა დარგის პირველი და მეორე კატეგორიის სააქციო და შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებები, სულ ათი საწარმო.

კვლევის მეთოდოლოგია მოიცავს ეკონომიკური და სტატისტიკური ანალიზის, ფაქტორული ანალიზისა და კოეფიციენტების ანალიზის მეთოდებს.

ნაშრომის დასკვნაში წარმოდგენილია საწარმოთა მომგებიანობის დადებითი და უარყოფითი ფაქტორები და გაკეთებულია შესაბამისი დასკვნები და რეკომენდაციები.

საკვანძო სიტყვები: მომგებიანობა, მომგებიანობის ტენდენციები, მომგებიანობის ცვლილების გამომწვევი ფაქტორები.

შესავალი

საწარმოთა მენეჯმენტის მთავარი მიზანია მომგებიანობის არსებული ტენდენციების შესწავლა საქართველოს საწარმოების მაგალითზე. საწარმოთა მომგებიანობა მხოლოდ მათი მესაკუთრეებისა და მენეჯმენტის ინტერესებს არ წარმოადგენს. იგი მთელი საზოგადოების ინტერესის სფეროა. იმ შემთხვევაში, თუ მატერალური წარმოების სექტორში მოქმედი კომპანიები მომგებიანი არ იქნება, ისინი დიდხანს ვერ იარსებებენ, რადგან მათ მიერ მიღებული შემოსავლები ვერ დაფარავს დახარჯულ რესურსებს, რასაც საბოლოოდ, კომპანიები გაკოტრებამდე მიჰყავს. ეს უკანასკნელი კი არა მხოლოდ გაკოტრებული კომპანიის მესაკუთრეებსა და პერსონალს უქმნის პრობლემებს, არამედ, მთელ ეკონომიკაზე უარყოფითად მოქმედებს, რადგან, საწარმოები იზოლირებულად არ და ვერ მუშაობენ. მათ საქმიანი ურთიერთობები გააჩნიათ მრავალ მომწოდებელთან (კრედიტორებთან), მყიდველებთან (დებიტორებთან), არსებულ და პოტენციურ აქციონერებთან, ბანკებთან, აგრეთვე, სახელმწიფო საგადასახადო სისტემასთან, საზოგადოებასთან და ა.შ.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, საწარმოთა მომგებიანობის დონე მთელი სახელმწიფოს ინტერესისა და ზრუნვის საგანს წარმოადგენს. წინასწარ შეუძლებელია იმის განსაზღვრა, თუ რა მოხდება წლების შემდეგ, მაგრამ, დღეისათვის, სადაო არაა ის ე.წ. „საფინანსო-ეკონომიკური ჭეშმარიტება“, რომ საზოგადოებებისა და სახელმწიფოების არსებობა, განვითარება და

მხოლოდ ტექნიკური პროგრესიც კი, შეუძლებელია, მიღწეულ იქნეს საწარმოთა მომგებიანობისა და ეკონომიკური ეფექტიანობის გარეშე. ამდენად, მომგებიანობის ამაღლების ფაქტორების ძიება დღესაც მეტად აქტუალურია.

1. საწარმოთა მომგებიანობის მაჩვენებლების არსი და მიზანი

საწარმოთა მომგებიანობის შესწავლის მიზნით, მეცნიერებამ უკვე დიდი ხანია შექმნა მაჩვენებელთა სისტემა, რომელთა დახმარებითაც შესაძლებელია, შესწავლილ იქნეს საწარმოთა მომგებიანობის ცვლილების ფაქტორები. ამასთანავე, იდენტიფიცირებულია ის მიზეზები, რაც იწვევს მომგებიანობის ზრდას და შემცირებას.

მოგებაც და მომგებიანობაც ფინანსური მაჩვენებლებია, მაგრამ ისმის კითხვა, რომელი მაჩვენებელია შედეგი და რომელი – ფაქტორი. ანუ მოგება ახდენს გავლენას მომგებიანობაზე, თუ პირიქით: მომგებიანობა ახდენს გავლენას მოგებაზე?

მოგება შემოსავლებსა და ხარჯებს შორის სხვაობაა. მოგების მისაღებად, აუცილებელია, შემოსავლები აჭარბებდეს ხარჯებს. მოგებაზე გავლენას ახდენს ყველა ის ფაქტორი, რომელიც იწვევს ცვლილებას შემოსავლებსა და ხარჯებში. თავის მხრივ, შემოსავლების ცვლილებას იწვევს მზა პროდუქციის რეალიზაციის მოცულობა და გასაყიდი ფასი. რეალიზაციის მოცულობაზე გავლენას ახდენს პროდუქციის ხარისხი და მოთხოვნა ბაზარზე. პროდუქციის ხარისხზე, თავის მხრივ, გავლენას ახდენს პროდუქციის დამზადებაზე განეული მასალის, შრომისა და საწარმოო ზედნადები ხარჯების ხარისხობრივი და რაოდენობრივი ფაქტორები. გარდა აღნიშნულისა, პროდუქციის ხარისხზე გავლენას ახდენს აგრეთვე, საწარმოს მართვის ხარისხი, ურთიერთობა კომპანიის შიგნით დასაქმებულ თანამშრომლებს შორის, მომუშავე პერსონალის კეთილსინდისიერება და პროფესიონალიზმის დონე.

ჩამოთვლილი ფაქტორებიდან ზოგიერთი ფაქტორის რიცხვებში გაზომვა შეუძლებელია. ამიტომ, წინამდებარე შრომაში კვლევის მეთოდიკა ეყრდნობა მომგებიანობის მაჩვენებლებს, რომელთა რიცხობრივი გამოსახვაც შესაძლებელია.

მოგება არის საწარმოს ეფექტიანობის აბსოლუტური მაჩვენებელი, ხოლო, მომგებიანობა ეფექტიანობის ხარისხობრივი მაჩვენებელია. ის ახასიათებს მოგების პროცენტულ სიდიდეს, დახარჯული რესურსების ერთეულზე. ამდენად, მომგებიანობა საწარმოს ეფექტიანობისა და ფინანსური სტაბილურობის მნიშვნელოვანი ფაქტორ-მაჩვენებელია. წლის განმავლობაში როგორი ეფექტიანობითაც (ნაკლები დანაკარგებით) იმუშავენ საწარმო, ფინანსური შედეგიც შესაბამისი იქნება.

ეფექტიანად მუშაობა ნიშნავს, კომპანიის პერსონალმა იმუშაოს დროისა და რესურსების დასაშვები მინიმალური დანაკარგებით, საქმიანობის მაღალი კომპეტენციის ფარგლებში. ეს კი არის ცალკეული პიროვნებებისა და მთელი დასაქმებული პერსონალის გუნდური ძალისხმევა, რათა მიღებულ იქნეს, რაც შეიძლება მაღალი დადებითი ფინანსური შედეგები, რაც ყველა მომგებიანი საწარმოს საბოლოო ეკონომიკურ მიზანს წარმოადგენს (ი.ჭილაძე).

„მართალია მოგება და მომგებიანობა პერიოდის (წლის) ბოლოს გამოითვლება, მაგრამ, იგი უხილავად და უწყვეტად, მთელი წლის განმავლობაში არსებობს და ყალიბდება იმის შესაბამისად, თუ როგორი ძალისხმევით, კომპეტენტურობით, ეფექტიანობით და მორალით მუშაობდა პერსონალი. რაც უფრო მაღალი იქნებოდა შრომის ხარისხი და ეფექტიანობა წლის განმავლობაში, მით მეტი იქნებოდა მოგების მთლიანი მოცულობა პერიოდის ბოლოს და პირიქით. მაშასადამე, ჩვენი აზრით, **მომგებიანობა არის ფაქტორი, ხოლო, მოგება – შედეგი.**“

2. საანალიზო საწარმოების აქტივების მომგებიანობის მაჩვენებლების დინამიკური ტენდენციები

საწარმოთა ფინანსური სტაბილურობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია საქმიანობის ეფექტიანობა, რომელიც **მომგებიანობით იზომება**. მომგებიანობა გულისხმობს, რომ შემოსავლები უნდა აღემატებოდეს ხარჯებს. ამასთან, შემოსავლები უფრო მაღალი ტემპით უნდა იზრდებოდეს, ვიდრე ხარჯები.

მომგებიანობა, ყველა საწარმოს მენეჯმენტის მთავარი საბოლოო ფინანსური მიზანია. მართალია, ახლა შეუძლებელია იმის მტკიცება, თუ როგორი ეკონომიკური ურთიერთობები იარსებებს და რა მოხდება მომავალში, მაგრამ დღეს რესურსების ეფექტიანად (მომგებიანად) გამოყენების გარეშე, ბიზნესისა და ზოგადად, ქვეყნების არსებობაც კი, აგრეთვე, ეკონომიკის ზრდა და განვითარება პრაქტიკულად შეუძლებელია. **ამიტომ, მომგებიანობის ამაღლების ღონისძიებების შემუშავება და დანერგვა, საწარმოთა ფინანსური მენეჯმენტის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ფუნქციაა.**

მომგებიანობა, როგორც წესი, სხვადასხვა დონეზე გამოითვლება და მისი მაჩვენებლები ორ ჯგუფად იყოფა: ფინანსური და პროდუქციის მომგებიანობა. წინამდებარე შრომაში, კვლევის საგანს აქტივების საერთო ფინანსური მომგებიანობის მაჩვენებელი წარმოადგენს, **რომელიც არის წლიური მოგების (მოგება დაბეგვრამდე) ფარდობა აქტივების საშუალო წლიურ ნაშთთან.**

როგორც ცნობილია, საქართველოში პანდემია იყო 2020-21 წლებში. ამ პერიოდში აქტივების ზრდის/შემცირების ტემპი საანალიზო საწარმოებიდან, როგორც 2.1. ცხრილიდან ჩანს, დაბალი იყო სს ნიკორაში, საქართველოს რკინიგზაში, გუდვილსა და საფონდო ბირჟაში. განხილული დანარჩენი კომპანიების აქტივების ცვლილებაზე, პანდემიის პერიოდს უარყოფითი გავლენა არ მოუხდენია. პანდემიის შემდეგ, 2022 წელს კი, მხოლოდ სს გუდვილსა და საფონდო ბირჟის კომპანიებში გაგრძელდა აქტივების შემცირების ტენდენცია. მათი ქონება კიდევ უფრო შემცირდა, რაც საყურადღებოა. იქმნება შთაბეჭდილება, რომ აღნიშნული არც ისე ობიექტური მიზეზებით, სავარაუდოდ, უფრო შიდა და გარე სუბიექტური მიზეზებით უნდა იყოს გამოწვეული.

საანალიზო საწარმოების აქტივების მომგებიანობის მაჩვენებლები წარმოდგენილია 2.1. ცხრილში. ფრჩხილებში ჩასმული რიცხვები ზარალს აჩვენებს. როგორც ცხრილიდან ჩანს სს საქართველოს რკინიგზა და საფონდო ბირჟა ზარალიანია. დანარჩენი კომპანიები მომგებიანია, თუმცა არასტაბილურად.

ცხრილი 2.1.

საანალიზო საწარმოების აქტივების მომგებიანობა
2016-2022 წლებში (%-ად)

საწარმოები	წლები						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
სს კოკა-კოლა	(0.27)	3.3	8.3	4.6	3.4	9.9	16.0
სს თელიანი ველი	4.1	7.4	3.4	(1.2)	(6.2)	2.4	(19.6)
შპს სანტე	-	15	10.3	6.46	5.2	3.7	2.8
სს ნიკორა	(9.5)	4.4	15.9	12.5	3.13	13.2	20.6
სს საქართველოს		(12.5)	(22.2)	0.2	(7.0)	2.3	16.5

რკინიგზა							
შპს იფელი დილომი	72.2	54.7	47.5	55	66	67.1	81.6
გუდვილი	-	0.4	7.3	(4.5)	(8.5)	11	15
სს თელასი	12.3	8.0	8.4	3.9	(2.0)	18	19
საფონდო ბირჟა	(7.7)	(3.5)	(15.4)	(6.2)	2.2	(1.2)	(11)
იმედი ლ	(7.6)	(4.5)	(6.1)	6.2	9.3	5.3	3.8

წყარო: საწარმოთა ფინანსური ანგარიშგება, *reportal.ge*

იმავე 2.1. ცხრილის ინფორმაციის თანახმად, პანდემიის პერიოდში შპს იფელი დილომის გარდა, ყველა დანარჩენი კომპანიაში მომგებიანობა შემცირდა, მ.შ. ოთხი კომპანია კი ზარალიანი გახდა. პანდემიის შემდგომ პერიოდში, საფონდო ბირჟის გარდა, ყველა საანალიზო საწარმო მომგებიანი გახდა, ოღონდ, აშკარაა, რომ იგივე შპს იფელი დილომის მომგებიანობა მკვეთრად მალაღია (81.6%). კერძოდ, ყოველი ერთი ლარის აქტივზე 81% მოგებაა მიღებული, რაც ერთგვარად ეჭვებსაც კი იწვევს. მეორე ადგილზეა სს ნიკორა, რომლის აქტივების მომგებიანობა 20%-ია.

3. საანალიზო საწარმოების მომგებიანობის ანალიზის მრავალფაქტორული მოდელი და მისი მნიშვნელობა

გამომდინარე იქედან, რომ კომპანიების არსებობისა და ზრდა-განვითარების მთავარი გზა მათი მომგებიანობის ზრდა არის, მენეჯენტისათვის აუცილებელი და მართებულია მომგებიანობის ცვლილების ფაქტორული ანალიზის ჩატარება. ჩვენს მიერ შექმნილია აქტივების მომგებიანობის (PTA) მაჩვენებლის რვა ფაქტორიანი მოდელი (Chilaze Izolda. 2018, p:14.), რომელსაც შემდეგი სახე აქვს:

$$PTA = \frac{P}{TA} = \frac{P}{OP} * \frac{OP}{PS} * \frac{PS}{S} * \frac{S}{CS} * \frac{CS}{CZx} * \frac{CZx}{(TA + CA)} * \frac{(MM + CA)}{Cw C} * \frac{Cw C}{TA}$$

სადაც,

1. **P/OP (წლიური მოგების კოეფიციენტი)** – არის წლიური მოგების (ანუ მოგება დაბეგრამდე) ფარდობა საოპერაციო მოგებასთან – ეს კოეფიციენტი რაც უფრო ახლოსაა ერთთან, მით უფრო დაბალია მოგების გადასახდის ტვირთი და სხვა თანაბარ პირობებში ანუ დანარჩენი ფაქტორების უცვლელობის პირობებში, ზრდის საწარმოს საერთო ეკონომიკურ მომგებიანობას.
- II. **OP/PS (საოპერაციო მოგების კოეფიციენტი)** – საოპერაციო მოგების ფარდობა რეალიზაციიდან მიღებულ მოგებასთან – ასევე, რაც უფრო ახლოსაა ერთთან, მით უფრო მაღალია მართვისა და მომსახურების ხარჯების ეფექტიანობა, დაბალია საოპერაციო რისკი და მაშასადამე, იზრდება მოგება.
- III. **PS / S (მოგების მარჟა)** – რეალიზაციიდან მიღებული მოგების ფარდობა რეალიზაციიდან მიღებულ შემოსავალთან – არის მოგების მარჟა ანუ მოგების ნორმა და ახასიათებს, თუ რამდენი პროცენტი მოგება მიიღება ერთ ლარ შემოსავალზე. მისი ზრდა აქტივების მომგებიანობის ზრდას იწვევს.

- IV. **S / CS – (დანახარჯების შემოსავლიანობა)** – რეალიზაციიდან მიღებული შემოსავლის ფარდობა რეალიზებული პროდუქციის თვითღირებულებასთან – იგი ახასიათებს რეალიზებული პროდუქციის თვითღირებულების ერთეულზე მიღებული შემოსავლის დონეს ანუ საწარმოო ხარჯების უკუგებას. მისი ზრდა, სხვა თანაბარ პირობებში იწვევს საერთო მომგებიანობის ზრდას.
- V. **CS/OEx (საწარმოო ხარჯების წილი საოპერაციო ხარჯებში)** – რეალიზებული პროდუქციის თვითღირებულების ფარდობა საოპერაციო ხარჯებთან – იგი ახასიათებს საწარმოო ხარჯების წილს საოპერაციო ხარჯებში. მისი ზრდა, წარმოების მოცულობის ზრდაზე მიუთითებს და სხვა თანაბარ პირობებში მოგებასა და მომგებიანობის მოსალოდნელ სიდიდეს ზრდის. ხოლო, მისი შემცირება საოპერაციო რისკების ზრდაზე მიანიშნებს.
- VI. **OEx / (TA + CA) – (ავანსირებული ღირებულების წრებრუნვა)** – საოპერაციო ხარჯების ფარდობა ძირითადი საშუალებებისა და მატერიალური მარაგების საშუალო ჯამთან – არის რესურსებში ავანსირებული ღირებულების ბრუნვადობის ანუ ბიზნესის აქტივობის მაჩვენებელი. რაც უფრო დროულად დაიხარჯება რესურსები და არ შეფერხდება მათი ბრუნვა, ეს კოეფიციენტი მით უფრო მაღალი იქნება და მით უფრო გაზრდის მომგებიანობის მოსალოდნელ დონეს.
- VII. **(TA + CA)/Ov.A – (საკუთარი კაპიტალის ბრუნვა)** – ძირითადი საშუალებებისა და მატერიალური მარაგების საშუალო ჯამის ფარდობა საკუთარი კაპიტალის საშუალო ჯამთან – იგი ახასიათებს რესურსებში ავანსირებული ღირებულების დონეს საკუთარი კაპიტალის ერთ ლარზე. ეს კოეფიციენტი რაც უფრო გაიზრდება, მით უფრო აქტიური იქნება საკუთარი კაპიტალი და მაშასადამე, იგი ზრდის მომგებიანობის მოსალოდნელ სიდიდეს.
- VIII. **Ov.C / A – (ფინანსური დამოუკიდებლობის კოეფიციენტი)** – საკუთარი კაპიტალის ფარდობა აქტივების საშუალო ჯამთან – არის საკუთარი კაპიტალის წილის კოეფიციენტი აქტივებში. მისი ზრდა მიანიშნებს, რომ საწარმოს აქტივების დაფინანსების წყაროებში მცირდება სესხების წილი და შესაბამისად, საპროცენტო ხარჯების მოცულობაც, რაც ხელს უწყობს როგორც მოგების, ასევე აქტივების მომგებიანობის დონის ზრდას.

PTA = P/TA – მთლიანი აქტივების მომგებიანობა = წლიური მოგების (მოგება დაბეგვრამდე) ფარდობა მთლიანი აქტივების საშუალო წლიურ ჯამთან. ამდენად, ეს მაჩვენებელი ახასიათებს, რამდენი პროცენტი მოგება მიიღება ყოველ ერთ ლარ აქტივზე.

ფაქტორული ანალიზის დროს, გამოიყენება კარგად ცნობილი – **აბსოლუტური სხვაობის ხერხი**. ამ ხერხით, როგორც ცნობილია, პირველ რიგში, ყველა ფაქტორ-მაჩვენებელი გამოითვლება წინა და მიმდინარე წლის მდგომარეობით. იქვე განისაზღვრება მათ შორის გადახრები. შემდეგ:

პირველი ფაქტორის ცვლილების გავლენის გაზომვის მიზნით, პირველი ფაქტორის გადახრა გამრავლდება დანარჩენი ფაქტორების საბაზისო სიდიდეებზე;

მეორე ფაქტორის ცვლილების გავლენის გაზომვის მიზნით, პირველი ფაქტორის სიდიდე მიმდინარე წელს მრავლდება მეორე ფაქტორის გადახრაზე და მრავლდება დანარჩენი ფაქტორების საბაზისო სიდიდეებზე.

მესამე ფაქტორის გავლენის გაზომვის მიზნით, ამ ფაქტორის გადახრა გამრავლდება წინა ორი ფაქტორის ფაქტიურ (ან მიმდინარე) მნიშვნელობებზე და მრავლდება მესამე ფაქტორის გადახრაზე და ა.შ. (იხ. ცხრილი 2.2).

**სს კოკა-კოლას აქტივების მომგებიანობის ცვლილებაზე
მოქმედი ფაქტორების გავლენა 2022 წელს, წინა წელთან შედარებით**

აქტივების მომგებიანობა და მასზე მოქმედი ფაქტორები	2021	2022	გადახრა (+/-)
აქტივების მომგებიანობა	0.095	0.160	+ 0.061
მომგებიანობის გადახრაზე მოქმედი ფაქტორები:			
1. მოგება დაბეგვრამდე / საოპერაციო მოგება	1.090	1.047	-0.043
2. საოპერაციო მოგება / მოგება რეალიზაციიდან	0.429	0.453	+0.024
3. მოგება რეალიზაციიდან /შემოსავალი რეალიზა- ციიდან	0.231*	0.281	+0.050
4. შემოსავალი რეალიზაციიდან / რპთ	1.315	1.388	+0.073
5. რპთ / საოპერაციო ხარჯები	0.829*	0.819	-0.010
6. საოპერაციო ხარჯები / (ძირ.საშ. და მატ. მარაგები)	2.496	2.811	+0.315
7. (ძირ.საშ. და მატერ. მარაგები) / საკ.კაპიტალი	0.623	0.575	-0.048
8. საკ.კაპიტ. / (ძირ.საშ.+მატ. მარაგები)	0.517	0.655	+0.138

მაშასადამე, ჩვენს მიერ ჩატარებული გაანგარიშებების შედეგად, 2022 წელს, წინა წელთან შედარებით, მომგებიანობის გადახრაზე უარყოფითი გავლენა მოახდინა ავანსირებული ღირებულების ბრუნვადობის შენელებამ და აქტივებში საკუთარი კაპიტალის წილის შემცირებამ.

დასკვნა

ამრიგად, შეიძლება დავასკვნათ, რომ დღევანდელ საქართველოში, რაოდენობის საწარმოების წინაშე მდგარი ძირითადი გამოწვევებია: მომგებიანობის დაკარგვისა და შედეგად, მოსალოდნელი გაკოტრების საფრთხეები.

ჩატარებული კვლევის შედეგად შემუშავებულ იქნა შემდეგი რეკომენდაციები:

- საწარმოთა მენეჯმენტის მიერ, სტატიაში წარმოდგენილი აქტივების მომგებიანობის ფაქტორული ანალიზის რეგულარული ჩატარება, რაც შესაძლებელს გახდის საწარმოებში არსებული ფინანსური პრობლემების დროულად გამოვლენასა და გადაწყვეტას;
- რისკების შერბილების/შემცირების მიზნით, საწარმოთა მენეჯმენტის მიერ რეგულარულად იქნეს გამოყენებული შრომაში წარმოდგენილი ფინანსური აქტივების მომგებიანობის მაჩვენებლების ფაქტორული მოდელი;
- საქართველოში ეკონომიკურ მეცნიერებასა და ბიზნესს შორის დამკვიდრდეს ურთიერთანამშრომლობის ტრადიცია ერთობლივი პრაქტიკული კონფერენციების, სემინარებისა და სტუდენტების პრაქტიკის დანერგვის საშუალებით. ყოველივე აღნიშნული მოიტანს ერთი მხრივ, ეკონომიკის განვითარებას და მეორე მხრივ, თვითონ ეკონომიკური აზრის განვითარებას.

რეკომენდაციების გათვალისწინებას კი მოყვება შემდეგი დადებითი შედეგები:

- წარმოების ეფექტიანობის ამაღლება;
- ბიზნესის გაძლიერება და ეკონომიკური ზრდა;
- მიღწეული იქნება დასაქმების ზრდა და მოსახლეობის სოციალური ცხოვრების დონის ამაღლება;
- შეუქცევადი გახდება ყველა საწარმოს მენეჯმენტის პროფესიონალიზმისა და ბიზნესის კულტურის ამაღლების პროცესი.

ლიტერატურა

1. ჭილაძე იზოლდა (2022), ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის, VI საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია: გლობალიზაციის გამოწვევები ეკონომიკასა და ბიზნესში. შრომების კრებული, 2022, 5 ნომერი. თბილისი, გვ. 413.
2. ჭილაძე იზოლდა, ფინანსური ანალიზი, სახელმძღვანელო, თბ. 2024.
Chiladze, I. (2018). Theoretical and Practical Aspects of Profitability Factorial Analysis. 11th International Scientific Conference: Accounting and Finance: Science, Business and Public Sector Partnership. and Studies of Accounting and Finance: Problems and Perspectives, Volume 12, Number 1, pp. 12-18. DOI: <https://doi.org/10.15544/ssaf.2018.02>
<http://erd.asu.lt/ssaf/article/view/269/215> +
3. ჭილაძე იზოლდა, თამარ თორია, საქართველოში საწარმოთა ფინანსური შედეგებისა და რისკების ცვლილებები პანდემიის შემდეგ, გვ: 413-422.
უნივერსიტეტის დაარსებისა და ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის 100 წლის იუბილესადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია. კოვიდ 19 – პანდემია და ეკონომიკა. 2022. 8 თებერვალი. გვ: 413-422.
4. ბიზნესის ფინანსური სტაბილურობის თანამედროვე გამოწვევები საქართველოს საწარმოებში, <https://eugb.ge/uploads/journal/gb-N9.pdf> 2020.4.
5. James C., Van Horn, J., & Wachowicz, M. (2008). *Fundamentals of Financial Management. Thirteenth edition, Prentice Hall.* <https://b-ok.asia/book/1218272/03fb95?regionChanged=&redirect=2102656>

FACTOR ANALYSIS OF ENTERPRISE PROFITABILITY ON THE EXAMPLE OF GEORGIAN COMPANIES

Izolda Chiladze

*Associate Professor of Iv Javakhishvi
Tbilisi state university.*

Lia Kozmanashvili

*Assistant professor Iv. Javakhishvi
Tbilisi state university*

The main goal of enterprise management is to study the existing profitability trends on the example of Georgian enterprises. Profitability of enterprises is not only in the interests of their owners and management. It is the field of interest of the whole society. If the companies operating in the material production sector are not profitable, they will not survive for long, because the revenues they receive will not cover the resources spent, which will eventually lead the companies to bankruptcy. The latter not only creates problems for the owners and staff of the bankrupt company, but also negatively affects the entire economy, because enterprises cannot and cannot work in isolation. They have business relations with many suppliers (creditors), buyers (debtors), existing and potential shareholders, banks, as well as the state tax system, society, etc.

Based on the above, the level of profitability of enterprises is the subject of interest and concern of the entire state. It is impossible to determine in advance what will happen in the years to come, but for now, it is indisputable that the so-called "Financial-economic truth" that the existence, development and even technical progress of societies and states cannot be achieved without the profitability and economic efficiency of enterprises. Thus, the search for factors to increase profitability is still very relevant today.